

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабакова Т.А. Педагогика и психология высшей школы : методика работы с понятийным аппаратом: учебное пособие для студентов, аспирантов и преподавателей. Узд-во ПетрГУ, 2013. С.64.
2. Вербицкий А.А. деловая игра как форма контекстного обучения студентов и квазипрофессиональной деятельности студентов // Вести. Моск. гос. гуманит. ун-та им. М.А. Шолохова. Сер. педагогика и психология. 2009. №4. С.73-84.
3. Егоров В.В., Скибицкий Э.Г., Храпченко В.Г. Педагогика высшей школы: учебное пособие. 2008. С.260
4. Голозубова О.В. Ефективність використання дидактичних ігор у процесі вивчення економічних дисциплін // Наукові записки кафедри педагогіки. 2014. Вип.34. С.51-57
5. Очеретна Н.Д. особливості застосування дидактичних ігор у процесі вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах // педагогічна освіта : теорія і практика . 2013. Вип.14. С.206-210.
6. Щербань П.М. Становлення ігрових технологій як інноваційної форми навчання // Педагогічні науки. 2014. Вип.60. С.102-108

УДК 378.303.094

ЛЮРИНА Т.І.,

кандидат педагогічних наук, професор,

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві стрімко відбуваються економічні та соціокультурні процеси інтеграції та глобалізації, що значною мірою сприяють розвитку міжкультурного спілкування, збільшенню професійних контактів між представниками різних культур і країн, розширенню міжнародної співпраці й мобільності, актуалізуються проблеми міжкультурної взаємодії суб'єктів комунікації. Ситуація полікультурного освітнього та професійного простору і стан культурного різноманіття усіх регіонів України вимагають підвищення рівня міжкультурної компетентності фахівців. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. (2013 р.), Національна рамка кваліфікацій України (2011 р.), міжнародні документи, зокрема доповіді Європейської Комісії з покращення якості навчання і вивчення у європейських вищих навчальних закладах (2013 р.), європейські Стратегії модернізації вищої освіти (2011 р.), Стратегії «Європа–2020» (2010 р.) та інші нормативно-правові документи, визначають важливі стратегічні напрями, завдяки яким змінюється підхід до професійної підготовки здобувачів вищої освіти, спрямований на становлення й розвиток у сучасного фахівця здатності орієнтуватися у світовому професійному просторі, його готовності до міжкультурної комунікації – взаємодії представників різних культур, що зумовлює необхідність формування міжкультурної компетентності сучасного фахівця. Тому однією з основних цілей навчання в закладі вищої освіти має бути цілеспрямована підготовка здобувачів освіти до міжкультурного спілкування через опанування ними знаннями про національний менталітет, картину світу; формування здатності до побудови як мовної, так і немовної поведінки з урахуванням норм соціумів, представники яких спілкуються тією чи іншою мовою; вміння виявляти та порівнювати культурні відмінності поведінки, норм і цінностей, розуміти погляди, наміри, думки, позицію представників іншої культури, долати конфлікти у процесі комунікації, забезпечити під час спілкування суб'єкт-суб'єктну взаємодію. З огляду на це актуалізується проблема підвищення якості процесу формування готовності здобувачів вищої освіти до міжкультурного спілкування задля підвищення їх конкурентоспроможності.

Ефективне вирішення зазначеної вище проблеми уможливується за умови вдосконалення змісту освіти, що має передбачати повноцінну орієнтацію на набуття студентами системи компетенцій та на постійне оновлення за рахунок удосконалення механізмів процесуально-методичного забезпечення на інноваційній основі з їх запровадженням у повсякденну практику. Низкою нормативно-правових документів про вищу освіту визначено відповідальність за професійний розвиток фахівців, яка покладається на всіх учасників цього процесу, що зобов'язує як заклади вищої освіти і державні органи контролю якості освіти, так і безпосередньо студентів до реалізації сформованої їх готовності до міжкультурного спілкування у процесі професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що існує значний світовий теоретичний і практичний доробок у царині компетентнісного підходу до формування готовності здобувачів освіти до

міжкультурного спілкування. Значну кількість досліджень здійснено завдяки співпраці МОНУ, НАПН України та міжнародних організацій при створенні серії публікацій з освітньої політики, де також були висвітлені основні засади компетентнісного підходу [4, с. 13-14.].

Зазначимо, що протягом останнього десятиліття розвинені країни Європи та світу, серед яких Австрія, Велика Британія, Канада, Нова Зеландія, Литва та інші започаткували практику ґрунтовної дискусії, яка й досі триває на міжнародному рівні, навколо того, як дати людині належні знання, вміння та компетентності для забезпечення її гармонійної взаємодії з технологічним суспільством, яке швидко розвивається. Відомі міжнародні організації, що нині працюють у сфері освіти, останніми десятиліттями вивчають проблеми, пов'язані з появою компетентнісної орієнтованої освіти. Серед них – ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Рада Європи, Організація європейського співробітництва та розвитку, Міжнародний департамент стандартів тощо [1, с. 45-47].

Мета статті полягає у висвітленні засадничих положень щодо підвищення якості процесу формування готовності здобувачів вищої освіти до міжкультурного спілкування задля підвищення їх конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан і тенденції підготовки здобувачів вищої освіти до міжкультурного спілкування полягають у компетентнісно орієнтованому підході, ключові компетентності якого та аспекти їх здобуття відповідають визначенням, відображеним у міжнародних освітніх документах. Компетентнісно орієнтований підхід до формування змісту освіти став сучасним концептуальним орієнтиром шкіл зарубіжжя і причиною дискусій як на міжнародному, так і на національному рівнях різних країн. Компетентності передбачають спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні й соціальні потреби та комплекс ставлень, цінностей, знань і навичок [4, с.13-14]. Представлені напрацювання ОЕСР сьогодні базуються на певних положеннях, які сьогодні є засадничими для більшості відповідних досліджень інших установ, організацій і фахівців, які працюють у цьому напрямі. Основними є такі положення: формування компетентностей є результатом взаємодії багатьох різноманітних чинників; сучасне життя водночас вимагає від людини набуття певного набору, комплексу компетентностей, які називаються ключовими; вибір найважливіших загальних компетентностей, що називаються ключовими, має відбуватися на фундаментальному рівні, враховуючи актуальні світоглядні ідеї щодо суспільства й індивідуума та їх взаємодії; має бути врахований також вплив культурного й інших контекстів того чи іншого суспільства, країни; на відбір та ідентифікацію ключових компетентностей впливають суб'єктивні чинники, пов'язані з самою особистістю: вік, стать, соціальний статус тощо; визначення та відбір ключових компетентностей потребує широкого обговорення серед різних фахівців та представників різноманітних соціальних груп [4, с. 13–14].

Безсумнівно, «ефективність модернізації навчально-виховного процесу визначається не лише готовністю і спроможністю викладачів впроваджувати новітні досягнення педагогічної науки у практику вищої школи, але й рівнем компетентності з формування суб'єкт-суб'єктних ціннісно-змістовних відносин зі студентами, що виступає основою реалізації сучасної особистісно гуманістичної парадигми вищої освіти в Україні» [4, с. 66].

Дефініцію «готовність здобувачів освіти до адекватного спілкування й рівноправної продуктивної взаємодії між представниками різних лінгвокультурних спільнот з урахуванням їх самобутності і своєрідності, засіб налагодження контактів, досягнення взаєморозуміння міжкультурного спілкування», що становить «основний інструмент соціальної інтеграції людини у полікультурний простір, універсальне знаряддя, миру й прогресу», розглядаємо як «інтегровану якість особистості, яка охоплює відповідні знання, вміння, навички, якості та цінності, позитивну мотивацію та налаштованість на міжкультурну взаємодію, що у комплексі забезпечують повноцінне, ефективне виконання професійних обов'язків через продуктивну комунікацію між учасниками педагогічного процесу, побудовану на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, співпраці, толерантності, емпатії, мобільності поведінки, відсутності етноцентризму, відкритості, готовності до діалогу, вмінні сприймати і розуміти інші культурні позиції і цінності» [2, с. 4].

При формуванні готовності здобувачів вищої освіти до міжкультурного спілкування ефективним виявився «спосіб організації освітнього процесу, спрямований на оптимальне досягнення мети (формування якостей, умінь і навичок міжкультурної комунікації), який охоплює викладачів і студентів, а також комплекс взаємоузгоджених форм, методів, засобів навчання і виховання для цілісної професійно-мовної, культурно-мовної та міжкультурної підготовки» [2, с. 4-5]. Критеріями готовності здобувачів освіти до міжкультурного спілкування визначено: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний.

У процесі дослідження підтверджено ефективність педагогічних умов, за яких успішно здійснюється формування готовності здобувачів освіти до міжкультурного спілкування: спрямованість аудиторної і позааудиторної роботи (з включенням елементів змішаного навчання) й самоосвіти на розвиток умінь, навичок та якостей, необхідних для ефективного міжкультурного спілкування; розробка та впровадження в освітній процес навчально-методичного супроводу для підготовки майбутніх

фахівців до міжкультурного спілкування; формування стійкої мотивації та суб'єкт-суб'єктної взаємодії під час аудиторної і позааудиторної роботи й самоосвіти, розширення освітнього простору [2, с. 196] здобувачів освіти.

Перспективами подальших наукових розвідок у даному напрямі вважаємо більш ґрунтовний розгляд особливостей та практичних методик реалізації компетентнісного підходу до формування готовності здобувачів освіти до міжкультурного спілкування в системі вищої освіти України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лебедєва А., Люріна Т. Формування у майбутніх учителів системи компетенцій у процесі професійної підготовки. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Педагогіка*. 1(1)/2015. С. 45-47.
2. Сотер М. В. Формування готовності майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації. Дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Тернопіль, 2018. 297 с.
3. Хоменко А. Суб'єкт-суб'єктні відносини як основа реалізації сучасної парадигми вищої освіти в Україні. *Педагогічні науки*. 2015. № 64. С. 66-74.
4. Key Competencies. A Developing concept in General Compulsory Education. Eurydice: The Information network on Education in Europe. 2002. P. 13–14.

Люріна Таніта Іванівна. Формування готовності здобувачів вищої освіти до міжкультурного спілкування

У статті розкрито засадничі положення щодо підвищення якості процесу формування готовності здобувачів вищої освіти до міжкультурного спілкування задля підвищення їх конкурентоспроможності. У процесі дослідження підтверджено ефективність педагогічних умов успішного здійснення формування готовності здобувачів освіти до міжкультурного спілкування. Критеріями готовності здобувачів освіти до міжкультурного спілкування визначено: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний.

Ключові слова: здобувачі освіти, міжкультурна взаємодія, критерії готовності до міжкультурного спілкування.

Lyurina Tanita. Formation of readiness of higher education seekers for intercultural communication

The article reveals the basic provisions for improving the quality of the process of forming the readiness of higher education students for intercultural communication in order to increase their competitiveness. In the process of research the efficiency of pedagogical conditions of successful realization of formation of readiness of pupils of education for intercultural communication is confirmed. Criteria for the readiness of students for intercultural communication are defined: motivational-value, cognitive, communicative-activity.

Key words: students, intercultural interaction, criteria of readiness for intercultural communication.

УДК 37.015.:159.954

МІЛЬТО Л.О.,

доктор педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОСТІ

В Україні педагогічна діяльність як творчий процес була і залишається предметом глибоких наукових досліджень, є головною педагогічною, психологічною, культурологічною проблемою, що не втрачає своєї актуальності, тому що педагогіка як наука і мистецтво неможлива без педагогічної творчості та педагогічної майстерності.

Методологічною основою дослідження творчості як наукової проблеми становлять філософські, психологічні, педагогічні, культурологічні праці зарубіжних і вітчизняних дослідників, які намагалися створити теорію творчості, з'ясувати, що уявляє собою творчий процес, визначити сутнісні ознаки творчого мислення, розкрити механізми творчості.

Варто зауважити, що філософський аспект дослідження проблеми творчості був й залишається предметом досліджень представників різних країн та епох: А. Бергсон, М. Бердяєв, Й. Гете, І. Кант, Ф. Ніцше, О. Спіркін, Й. Фіхте, Ф. Шеллінг, А. Шопенгауер, П. Енгельмеєр та ін. Актуальне значення в